

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

докторки економічних наук, професорки

Філюк Галини Михайлівни

на дисертацію **Овечкіної Олени Андріївни**

«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

Становлення та розвиток України як незалежної держави значно змінили умови функціонування системи відносин власності. Забезпечення ефективних засад трансформації відносин власності в умовах перебудови суспільства та економіки потребує якісно нового підходу до управління цим процесом. За результатами аналізу структурного реформування і розвитку національної економіки проявляються недоліки внутрішньо-інституціонального середовища, низької платоспроможності населення, відсутність діючих і відпрацьованих механізмів залучення коштів, необґрунтовані зміни в законодавстві тощо.

Разом з тим, при становленні стратегічних імперативів функціонування системи відносин власності в умовах трансформації суспільства недостатньо враховується посилення впливу внутрішньонаціональних і глобалізаційних тенденцій. Відповідно актуалізується потреба формування умов забезпечення ефективного функціонування й розвитку відносин власності в сучасних реаліях, що й утворює принципово нову предметну область дослідження.

Недостатня дослідженість означеної проблематики та нагальна потреба розробки теоретико-методологічних засад функціонування системи відносин власності в умовах трансформації суспільства визначають актуальність теми, обумовлюють зміст поставлених завдань та теоретико-методологічне підґрунтя їх вирішення в представлений дисертаційній роботі.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Практичне та теоретичне значення результатів дисертаційної роботи.**

Розгляд поданих наукових праць та здійснена оцінка дисертаційної роботи в розрізі розкриття обраної автором проблематики щодо використання синергетичного потенціалу базових дослідницьких підходів до поглибленого вивчення й порівняння узагальнених моделей власності країн, різних за рівнем розвитку, дозволяє співвідносити отримані результати із складовими отриманого теоретико-методологічного обґрунтування та пропозиціями автора, які було використано:

– Міністерством соціальної політики України – в процесі розробки заходів щодо вирішення соціально-економічних проблем суспільства, посилені прискореною інформатизацією і цифровізацією (довідка від 14.10.2021 р.);

– Департаментом економічного розвитку та зовнішньоекономічної діяльності Луганської обласної військово-цивільної адміністрації – в ході вдосконалення інструментів регіональної податкової політики, проведенні заходів щодо оцінювання схильності регіональних підприємств до опортуністичних рішень в процесі господарювання (довідка №67-01/02-114 від 06.10.2021 р.);

– ГО «Агенцією регіонального розвитку Східного Донбасу» – при визначенні перспективних напрямів роботи на основі застосування методики ідентифікації моделей економічної поведінки вітчизняних інституціонально-персоніфікованих суб'єктів (довідка №25 від 04.10.2021 р.);

– Фондом комунального майна Северодонецької міської цивільно-військової адміністрації Луганської області – при вирішенні комплексу питань управління економічною поведінкою суб'єктів господарювання з позицій забезпечення сталого місцевого соціально-економічного розвитку (довідка №01-10/02/451 від 01.10.2021 р.);

– Науково-дослідним інститутом інформатизації та моделювання економіки – при прогнозуванні змін стану основних форм власності та моделей поведінки відповідних інституціонально-персоніфікованих суб'єктів (довідка від 27.10.2021 р.);

– Міжнародною академією інформатики – при розробки заходів щодо комплексного вирішення проблем соціально-економічного розвитку господарських процесів на інноваційній основі, заохочення креативно-

інновативної поведінки нових суб'єктів цифрового ринку праці (довідка № 2621-04/08 від 20.04.2021 р.);

– Східноукраїнським національним університетом імені Володимира Даля – в освітньому процесі Інституту економіки і управління при викладанні дисциплін «Економічна теорія» (блоки «Політична економія», «Історія економічних учень»), «Макроекономіка» стосовно надання поглибленого визначення економічних категорій і понять, структури відносин власності та їх змін під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників інституціонально-економічного середовища (довідка №994/6-01 від 07.09.2021 р.).

Результати теоретичних та прикладних досліджень, що проводилися автором, висвітлено у низці наукових досліджень Навчально-наукового інституту економіки та управління СНУ ім. В. Даля та кафедри економіки і підприємництва за темою: «Теоретико-методологічні основи управління для забезпечення сталого розвитку на регіональному рівні в умовах гібридних загроз та постконфліктної трансформації» (державний реєстраційний номер: 0119U100436, термін виконання 2019-2021 рр.), де досліджено питання причин вибору інституціонально-персоніфікованими суб'єктами опортуністичних моделей господарської поведінки й шляхів усунення негативного впливу системного опортунізму на стан інтелектуальних можливостей суспільства.

Авторка дисертації була керівником науково-дослідних робіт за темами:

- «Моделі господарської поведінки вітчизняних суб'єктів господарювання й управління та їх вплив на відтворення відносин власності» (державний реєстраційний номер: 0120U100420, термін виконання 01.2020 – 01.2021 рр), де уточнено зміст й класифіковано моделі економічної поведінки суб'єктів, ідентифіковано домінування опортуністичної поведінкової моделі у інституціонально-персоніфікованій структурі їх зв'язків;

- «Організаційно-економічний механізм управління змінами відносин власності в транзитивних умовах життєдіяльності українського суспільства» (державний реєстраційний номер: 0119U103876, термін виконання 12.2019 – 12.2020 рр), де виявлено зміни у відносинах власності, що обумовили суперечливі процеси у господарській, соціальній, культурній сферах життєдіяльності вітчизняного суспільства, й розроблено рекомендації щодо впровадження організаційно-економічного механізму управління змінами відносин власності.

Авторка дисертації брала участь у виконанні науково-дослідних тем:

- «Розробка концепції забезпечення економічної безпеки в умовах глобалізації світової економіки (державний реєстраційний номер: 0113U007516 наукового журналу «Економіка і фінанси» (м. Дніпропетровськ), термін виконання 2014–2016 рр), де досліджено 3 технології і схеми втручання світової фінансово-інтелектуальної влади в національні економіки країн, що негативно впливає на систему їх економічної безпеки;

- «Формування механізму ефективного регулювання та управління економічною діяльністю підприємств (державний реєстраційний номер: 0113U007514 наукового журналу «Економіка і фінанси» (м. Дніпропетровськ), термін виконання 2013-2018 рр.), де виявлено зв'язок деформацій механізму функціонування вітчизняних економічних суб'єктів у певному інституціональному середовищі з їх неефективною рентоорієнтованою поведінкою, спровокованою пануванням національної державно-монополістично-фінансової влади.

Оцінка змісту та структури роботи. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Основний обсяг дисертації складає 498 сторінок, що включає вступ, 5 розділів та висновки. Список використаних джерел налічує 503 найменування, у роботі представлено 10 додатків. Зміст, послідовність викладання, отримані наукові результати та висновки дисертаційної роботи та автореферату ідентичні, відповідають вимогам, що пред'являються до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій.

Аналіз структури та змісту дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що здобувачкою представлено нові науково обґрунтовані розробки щодо: визначення сутності власності як складової суспільно-економічних відносин; обґрунтування інституціональних форм «розгортання» економічних відносин власності; виявлення характерних особливостей відносин власності з позицій економіко-генетичного підходу; обґрунтування діалектико-синергетичного підходу до дослідження процесів становлення і відтворення власності як системного економічного об'єкту; виявлення ознак класифікації форм власності та розкриття сутності процесів привласнення-відчуження у розвинутих і транзитивних економіках; здійснення компаративного аналізу

функціонування і розвитку відносин власності на засадах системного підходу; аналізу економічної природи сучасної державної власності в Україні; визначення внутрішніх суперечностей приватної власності у системі економічних відносин постприватизаційного періоду; аналізу транзитивної моделі відносин власності; розробки концептуальних підходів до дослідження економічної поведінки суб'єктів у процесах індивідуального й суспільного відтворення; обґрунтування впливу інституціональних перетворень на функціонування власності; оцінки ролі та місця опортуністичної складової у регулюванні економічної системи та відносин власності; розробки моделі організації процесу діагностики стану відносин власності; стану транзитивної моделі власності; обґрунтування Концепції удосконалення підходів до управління відносинами власності та розробки відповідного організаційно-економічного механізму управління їх змінами.

Методологічною основою дисертації можливо вважати сукупність способів наукового пізнання, загальнонаукових методів, прийомів і принципів, а також основні методологічні підходи (системний і процесний). Теоретичну основу роботи становлять фундаментальні положення теорії економічного розвитку, загальної теорії систем власності, економічного розвитку суспільства, економічних циклів тощо, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань сутності, механізмів реалізації і перспектив розвитку форм власності. Достовірність основних результатів дослідження також підтверджується широким спектром загальнонаукових методів, що використовувались дисертантом: наукового абстрагування, аналізу, синтезу, індукції та дедукції, економіко-статистичного аналізу, порівняльно-ретроспективного аналізу тощо.

Обґрунтованість одержаних у дисертації результатів забезпечено використанням монографічних та періодичних досліджень вітчизняних і зарубіжних економістів, а також офіційної статистичної та аналітичної інформації, звітів міністерств, експертні оцінки рейтингових агенцій тощо.

У *вступі* дисертації обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, її ціль, задачі, представлено методологічну, методичну і інформаційну основи дослідження, сформульовано наукову новизну, практичну цінність отриманих результатів, описані форми їх апробації і практичного використання.

У першому розділі *«Логіка сучасного дослідження відносин власності: компаративний аналіз основних підходів»* - розкрито методологічні основи

вивчення приватної власності у класичному і посткласичному напрямках політичної економії. Досліджено інституціональний підхід до визначення системних зв'язків внутрішніх елементів капіталістичного привласнення й зовнішніх форм реалізації. Здійснено характеристику відносин власності з позицій економіко-генетичного підходу.

Проведено аналіз наукових джерел з проблем власності, відносин експлуатації, соціальної нерівності тощо та виявлено їх інтеграційне підґрунтя; означено зміну змісту та історію розвитку в умовах трансформації суспільства.

При деталізації категоріального визначення поняття «власність» автором описано й уточнено два аспекти цього визначення: 1) як соціально-економічної категорії, що трактується як інституціонально-закріплена історична форма взаємодії власників та невластників засобів виробництва щодо привласнення-відчуження факторів і результатів виробництва відповідно до рівня розвитку продуктивних сил суспільства; 2) як економіко-правової категорії, що розкривається як форма взаємодії власників та невластників факторів і результатів виробництва в процесі розподілу власницьких функцій та інституціоналізації правомочностей (прав власності) на основі узагальнення культурно-історичного досвіду суспільства.

Авторкою проведено компаративний аналіз функціонування і розвитку відносин власності на засадах системного підходу. Доведено, що дослідження відносин власності, крім класичного, неокласичного, інституціонального підходів, базується на активному використанні універсального, генетично-еволюційного, системно-синергетичного підходів і концепцій.

Авторкою відмічено нові особливості людського фактору в системній взаємодії з іншими трансформаційними і трансакційними факторами у процесі трансформації власності. Виявлено, що індивід, який уособлює нанорівень людського фактору проявляє такі нові риси, як: а) здатність до досконалої виконавської діяльності, реалізуючи функцію користування чужими засобами виробництва; б) підприємницькі здатності до організації та ведення бізнесу, раніше непридатні найманій праці; в) демонструє своєю поведінкою здатність і схильність до участі в управлінні інноваційним напрямом бізнесу підприємства, що вимагає визнання нових управлінських функцій робітника в процесі виробництва, які раніше були монополізовані менеджерським корпусом.

Другий розділ *«Процеси структурних трансформацій власності в аспекті сучасної теорії самоорганізації складних систем»* присвячено обґрунтуванню питання відтворення власності як підсистеми економічної системи на основі застосування діалектико-синергетичного підходу з виділенням етапів її руху; виявлено і розкрито ознаки класифікації форм власності та ідентифіковано їх зміни у розвинутих і транзитивних економіках; здійснено компаративний аналіз індустріальної й постіндустріальної моделей функціонування і розвитку відносин власності на засадах системного підходу. Логічним та науково-обґрунтованим є підхід автора до дослідження сутнісного характеру зв'язків синергетики, системного підходу та еволюційної генетики, що у своїй сукупності формують еволюційно-синергетичний підхід. На основі використання методології системного підходу в роботі представлено індустріальну модель функціонування відносин капіталістичної власності, в якій наочно ілюструється відтворення процесів привласнення-відчуження, інституціонально оформлених титулом власності, що дозволяє утримувати фактори виробництва у певному інституціональному режимі («капітал-власність – капітал-функція – капітал-власність»).

У третьому розділі роботи *«Теоретичні моделі відносин власності у транзитивних умовах життєдіяльності українського суспільства»* викладено економічну природу сучасної державної власності в Україні; обґрунтовано внутрішні суперечності приватної власності у системі економічних відносин постприватизаційного періоду та здійснено аналіз загальної транзитивної моделі відносин власності.

Авторка доводить, що держава як «агент», наділилася владними правами розпоряджатися суспільним майном в інтересах «принципала» (народу), проте поступово як при капіталізмі, чи стрімко як при зламі соціалізму, монополізуючи управлінсько-владні функції, виявила інтерес до монополізації отримання доходів (адміністративної, бюрократичної тощо ренти) від політичної влади. Показано, що в цей період активізувались інституціональні чинники, що негативно вплинули на перебудовні процеси: порушення термінів роздержавлення й приватизації; надмірне політизування заходів щодо реформування економіки та інститутів управління нею; зниження якості та змішваність різних програм розвитку транзитивної економіки тощо. Авторка розкриває схему відносин основних суб'єктів у бюрократично-олігархічній моделі державної власності, підтверджуючи свої

висновки відповідними обчисленнями У роботі доводиться, що саме зовнішнє середовище, чинники якого формуються політичною й економічною діяльністю держави, вирішальним чином впливає на процес функціонування відносин власності в Україні, через зміни рівня тінзації економіки.

У четвертому розділі дисертації *«Інституціонально-поведінкові основи дослідження процесів функціонування й змін відносин власності в Україні»* викладено концептуальні засади дослідження економічної поведінки інституціонально-персоніфікованих суб'єктів; обґрунтовано переваги інституціональної складової при дослідженні моделі господарювання держави; здійснено аналіз ендогенних та екзогенних критеріїв класифікації моделей економічної поведінки підприємств та індивідів, причини появи та особливості системного опортунізму.

Авторкою обґрунтовано значущість впливу на економічну поведінку різнорівневих інституціонально-персоніфікованих суб'єктів (індивідів, підприємств, державного апарату) позаекономічних чинників (психологічно-емоційних, соціо-культурних, національно-етнічних, навіть ментально-архетипічних). У роботі представлені виявлені типи економічної поведінки суб'єктів (рис. 4. автореферату) як важливі рівні циклу (процесу) відтворення економічно-правових відносин власності.

Доведено, що зв'язок базових інститутів «власності – влади» становить вихідний поверхневий рівень реалізації економічних відносин власності у «чотирикутнику інституціональних «діад» (рис. 5. автореферату)

В п'ятому розділі дисертації *«Формування механізму управління трансформаціями відносин власності»* сформульовано концептуальні основи діагностування змін відносин власності, визначено особливості та проблеми транзитивної моделі власності під впливом цифровізації, подано рекомендації щодо удосконалення підходів до управління відносинами власності в Україні.

Авторкою розроблено схему організації процесу діагностики стану відносин власності, до якої віднесено: по-перше, вибір технологій діагностики стану власності керуючою системою – керівництвом підприємств, що фактично досліджує функціонування відносин власності як «одиночного» явища; по-друге, методи оцінки та ідентифікації змін приватної і державної форм власності підприємств для визначення специфіки різних процесів привласнення в аспекті взаємодії «особливих»

формоутворень; по-третє, методики прогнозування перетворень основних форм власності як взаємодіючих підсистем з тим, щоб на макрорівні інституціоналізації економічних суб'єктів (рівні держави) охарактеризувати «загальний» стан відносин власності як цілого.

Достовірність та повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях та апробації роботи.

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в поданій до захисту дисертаційній роботі, характеризуються високим ступенем обґрунтованості. Це зумовлюється тим, що її теоретико-методологічними і методичними основами є фундаментальні положення економічної теорії, наукові праці класиків економічної науки, праці і публікації провідних вчених і фахівців з проблем власності, інтеграційного розвитку, а також законодавчі і нормативні акти України та інших держав.

Основні положення та результати дисертаційної роботи Овечкіної О.А. базуються на використанні офіційної статистичної інформації Державної служби статистики України, офіційних аналітичних звітів міністерств, експертної оцінки рейтингових агенцій, монографічної літератури, статей вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріалів конференцій, електронних ресурсів мережі Інтернет.

У дисертації авторкою використано значну кількість наукових іноземних джерел, опановано сучасні методи економічних досліджень. Висновки побудовані на базі багатогорічного фактичного і статистичного матеріалу, результатів практичного впровадження. Все це забезпечило необхідну достовірність зроблених висновків і сформульованих наукових положень.

Основні результати дисертації доповідалися та отримали позитивну оцінку на 20 вітчизняних та міжнародних наукових та науково-практичних конференціях.

Наукова обґрунтованість дисертаційної роботи підтверджується також публікацією результатів дослідження у наукових виданнях. Так, за темою роботи дисертанткою опубліковано 46 наукових праць – з яких 4 монографії (одна одноосібна) та 22 статті у наукових виданнях, у тому числі 3 статті у

наукових виданнях, що зареєстровані в міжнародних наукометричних базах даних «Web of Science» та «Scopus».

Опубліковані наукові праці здобувачки й автореферат повністю відображають основний зміст дисертації, доведені до практичних рекомендацій і пройшли апробацію та використані при підготовці пропозицій до законопроектів та удосконаленні чинного законодавства.

Результати наукових досліджень, за якими здобувачка захистила кандидатську дисертацію, ніяким чином не стосуються тематики, змісту, наукової новизни та положень, що виносяться на захист докторської дисертації.

Оцінка наукової новизни та теоретичної цінності наукових результатів дисертації, що винесені на захист.

За результатами розгляду, вважаємо, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, в опублікованих працях та апробації роботи мають необхідне теоретичне узагальнення, достовірне опрацювання, та запропонують нове розв'язання науково-прикладної проблеми щодо необхідності впровадження організаційно-економічного механізму управління відносинами власності, який виконуючи подвійну функцію забезпечення їх прогресивних змін, та, водночас, усунення підстав відтворення системного опортунізму, сприятиме відбудові дійсно емерджентної економічної системи, цілісної системи відносин власності та розвиненого суспільства.

У рамках отриманих результатів авторкою було розроблено та обґрунтовано Концепцію удосконалення підходів до управління відносинами власності, що включає заходи щодо забезпечення управління власністю залежно від визначених довгострокових (стратегічних) і оперативних (поточних) цілей, досягнення яких вимагає розробки й впровадження відповідного організаційно-економічного механізму управління її відтворенням у контексті господарської поведінки суб'єктів як інституціональних і персоніфікованих носіїв відносин власності, кожен з яких переслідує свої економічні й політичні інтереси. В рамках такого удосконалення розроблено методику процесу діагностування стану відносин власності та місця діагностики в управлінському процесі суспільства. Найбільш суттєвими науковими результатами, які свідчать про особистий

внесок автора у розробку даної проблеми та характеризують наукову новизну роботи, є такі пункти наукової новизни «удосконалено» та «набуло подальшого розвитку»:

1) удосконалено понятійно-категоріальний апарат поглибленим науковим тлумаченням сутності категорії «власність»;

2) удосконалено обґрунтування інституціональних форм «розгортання» економічних відносин власності в історичному аспекті;

3) удосконалено концептуальний підхід до дослідження економічної поведінки суб'єктів у процесах індивідуального й суспільного відтворення, що, на відміну від існуючих, передбачає урахування того, що власність і влада, а не праця, визначають моделі поведінки суб'єктів;

4) удосконалено обґрунтування інституціональних основ моделі господарювання держави показало, що поєднання методологій політико-економічного та інституціонального видів аналізу надало можливість отримати синергетичні результати вивчення взаємодії інституціональних «діад»;

5) удосконалено оцінювання ролі та місця опортуністичної складової у регулюванні економічної системи і відносин власності;

6) удосконалено науково-практичний підхід до визначення дії цифровізації на транзитивну модель відносин власності;

7) набули подальшого розвитку характеристики специфіки відносин власності з позицій економіко-генетичного підходу;

8) набуло подальшого розвитку обґрунтування питань відтворення власності як підсистеми економічної системи на основі застосування діалектико-синергетичного підходу з виділенням етапів її руху;

9) набув подальшого розвитку аналіз транзитивної моделі відносин власності, що уможливило виявити характерні ознаки структурного реформування і розвитку національної економіки;

10) набуло подальшого розвитку виявлення і розкриття ознак класифікації форм власності та ідентифікації змін відносин привласнення-відчуження у розвинутих і транзитивних економіках;

11) набув подальшого розвитку прагматичний підхід до визначення стану сучасної державної власності в Україні;

12) набули подальшого розвитку характеристики приватної власності у системі економічних відносин постприватизаційного періоду.

Дискусійні положення і зауваження.

Оцінюючи дисертаційну роботу та публікації в цілому позитивно, варто відмітити наявність певних недоліків та дискусійних питань.

1. У пункті наукової новизни «набуло подальшого розвитку характеристики специфіки відносин власності з позицій економіко-генетичного підходу що полягає у розгляді суб'єктно-об'єктної структури антропоцентричної моделі «NHS» на основі економіко-генетичного підходу» (с. 7 автореферату), доцільно було б конкретизувати сутність використаного авторкою економіко-генетичного підходу». Також доцільно було б додати, що дає реалізація даного підходу.

2. Потребує пояснення вибір саме кореляційного аналізу із застосуванням коефіцієнта кореляції Ч. Спірмена для оцінки рівня тінізації економіки України (як інтегрованого показника сприятливості/несприятливості, чи, навіть, деструктивності інституціонально-економічного середовища, в якому відтворюються відносини власності).

3. При обґрунтуванні в розділі 1 теоретичних підходів до визначення категорії «власність», автором з'ясовано її соціально-економічну сутність, принципи, основні політико-адміністративні і соціально-економічні умови становлення та розвитку в Україні, запропоновано визначення поняття «власності» в соціально-економічному та інституціонально-правовому аспектах, але не уточнено – у відповідності з визначенням в дослідженні переліком методологічних, методичних та прикладних завдань його співвідношення з такими поняттями: «публічно-приватне партнерство», «міжсекторне партнерство», «соціальне партнерство» тощо.

4. Оскільки держава у відносинах власності виступає або стороною політичного верховенства або стороною верховної власності (як *dominium plenum* або *dominium directum*) (с. 71-72 дисертації) слід було б доповнити роботу аналізом можливостей та перспектив співфінансування об'єктів відносин власності при фінансуванні спільних інвестиційних процесів.

5. У розділі 3 (с. 306 дисертації) недостатньо опрацьовано переваги та недоліки приватної та державної форм власності, що ускладнюється наявністю ієрархії системи управління власністю за рівнями: макро-, мікро-, нано-.

6. У підрозділі 5.3. «Зміни транзитивної моделі відносин власності під впливом цифровізації» в основному йдеться про цілі, принципи, ризики та загрози цифровізації для України в загальноекономічному контексті. Водночас недостатньо акцентовано увагу саме на аналізі впливу цифровізації на безпеку в процесі трансформації власності, відповідно, недостатньо висвітлені та визначені специфічні ризики цифровізації для галузевих ринків послуг.

Загальні висновки

Актуальність та новизна дисертаційної роботи Овечкіної Олени Андріївни, ступінь обґрунтованості концептуальних положень, висновків та науково-методичних розробок, її важлива практична значущість свідчать про високу професійну кваліфікацію і наукову зрілість дисертантки. Одержані у дослідженні наукові результати заслуговують впровадження у практиці пошуку нових підходів і створення нових композицій існуючих до визначення особливостей і порівняння моделей економічних відносин власності розвинених держав і країн з транзитивною економікою.

Дисертація є завершеним, комплексним, самостійним науковим дослідженням, виконана на високому теоретичному рівні, повністю відповідає пунктам 9, 10, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (із змінами та доповненнями), а її авторка – Овечкіна Олена Андріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Офіційний опонент:

докторка економічних наук, професорка
завідувач кафедри економіки підприємства,
заслужений економіст України,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Галина ФИЛЮК

Лінійна засада
Вчена рада
КАРАУЛЬНА Н.В.
16.12.202

